

Osman Gazi'den Sultan Vahidüddin Han'a

Osmanlı Tarihi

5

Osman Gâzi'den Sultan Vahîdüddîn Han'a

Osmanlı Tarihi

5

Ömer Faruk YILMAZ

CAMLICA

İstanbul 2016

Kısaltmalar

a.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.mlf.	: Aynı müellif
AÜ	: Ankara Üniversitesi
a.y.	: Aynı yer
AY	: Arapça yazmalar
b.	: Bin, İbn
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
bibl.	: Bibliyografya
bk.	: Bakanız
bl.	: Bölüm
bs.	: Basım, baskı, tab'
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
ed.	: Editör
Ed. Fak.	: Edebiyat Fakültesi
Evr.	: Evrak (Arşiv)
Far.	: Farsça
Fas.	: Fasikül
Fr.	: Fransızca
FY	: Farsça yazma
HH	: Hatt-ı Hümayûn
H.	: Hicrî
hak.	: Hakkında
hk.	: Hüküm
H.z.	: Hazret-i
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
Kar.	: Karton (Başbakanlık Arşivi)
Ks.	: Kısım (Başbakanlık Arşivi)
Ktb.	: Kütüphâne
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
nr.	: Numara
nşr.	: Neşreden
s.	: Sahife
sy.	: Sayı
T	: Türkçe
TIEM	: Türk ve İslam Eserleri Müzesi
TOEM	: Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmuası
Trc.	: Tercüme, tercüme eden
TSM	: Topkapı Sarayı Müzesi
TSMA	: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TY	: Türkçe yazmalar
VGMA	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
vr.	: Varak (yazma eserler için)
vd.	: Ve devamı
Zrf.	: Zarf (Başbakanlık Arşivi)

İçindekiler

Takdim.....	13
SULTAN BİRİNCİ ABDÜLHAMİD HAN	
Sultan Birinci Abdülhamîd Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	19
Osmanlı-Rus Muhârebeleri ve Küçük Kaynarca Anlaşması	21
Sultan Birinci Abdülhamîd Han'ın Islahat Çalışmaları.....	27
İran'ın Anadolu'ya Tecâvüzleri ve İran Harpleri	29
Kırım Meselesi ve Aynalıkavak Anlaşması (Tenkihnâmesi).....	30
Büyük İstanbul Yangınları	38
Rusya'nın Kırım Hanlığı'nı İlhak Etmesi	38
Rusya'nın Yayılmaya Çalışması ve Osmanlı Hükûmeti'nin Müdâhalesi....	40
Osmanlı-Rus ve Avusturya Harpleri	41
Osmanlı Ordusunun Şebeş Zaferi (1788).....	45
Osmanlı Rus Muhârebeleri ve Özi Kalesi'nin İşgâle Uğraması.....	47
Sultan Abdülhamîd Han'ın Vefâtı, Şahsiyeti ve Devrinin Husûsiyetleri	52
Sultan Birinci Abdülhamîd Han'ın Haremeyn Hizmetleri	55
Dünyada İlk İş Sözleşmesi	55
Râbia Şermî Kadın (Sultan)	59
Sultan Birinci Abdülhamîd Han'a Muasır	
Yabancı Devlet Adamları (1774 — 1789).....	67
Sultan Birinci Abdülhamîd Han Devri Kronolojisi	67
SULTAN ÜÇÜNCÜ SELİM HAN	
Şehzâdelik Devri.....	75
Sultan Üçüncü Selim Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu	77

İsveç'in Osmanlı'ya İttifak Teklif Etmesi	81
Osmanlı-Avusturya ve Rus Savaşları	81
İsmail Zaferi ve Müteakip Hadiseler	85
Osmanlı-Prusya İttifakı (31 Ocak 1790).....	89
Yergöğü Zaferi (8 Haziran 1790).....	91
Avusturya'nın Sulh İçin Müracaat Etmesi ve Ruslarla Harbin Devamı.....	91
Ziştovi Anlaşması (4 Ağustos 1791/ 4 Zilhicce 1205).....	97
Yaş Anlaşması (9 Ocak 1792/ 14 Cemaziyelevvel 1206).....	101
Mısır ve Suriye'deki Ahvâl.....	102
Hicaz Bölgesi ve Vehhâbîlik Meselesinin Ortaya Çıkması	103
Sultan Üçüncü Selim Han'ın Yenilik Çalışmaları ve Nizâm-ı Cedîd.....	111
Büyük İstanbul Yangını	121
Fransa İle Münâsebetler ve Mısır Meselesi.....	122
Hattat Mehmed Esad Yesârî Efendi'nin Vefâtı	135
Şeyh Gâlib'in Vefâtı	135
Vehhâbî İsyânları	136
Gevrekzâde Hâfız Hasan Efendi'nin Vefâtı	137
Nizâm-ı Cedîd, Rumeli İsyânları ve Rusya İle Harpler.....	138
İngiliz Donanmasının İstanbul'a Gelmesi	141
Osmanlı-İngiliz ve Rus Muhârebeleri	141
Kabakçı Mustafa İsyanı ve Sultan Üçüncü Selim Han'ın Tahttan İndirilmesi.....	142
Sultan Selim Han'ın Şahsiyeti ve Devrinin Hususiyetleri	146
Sultan Üçüncü Selim Han'ın Münâcâtı	151
Seferden Vazgeçsin Fesada Sebep Olur	154
Mühendishâne-i Sultânî	155

Sultan Üçüncü Selim Devrinde Osmanlı Bahriyesi ve Mühendishâne-i Berrî-i Hümayûn	155
Sultan Üçüncü Selim Han Zamanında Sancaklarda Yapılan Değişiklikler	160
Sultan Üçüncü Selim'in Annesi Mihrişâh Vâlide Sultan	160
Sultan Üçüncü Selim Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1789-1807)	161
Sultan Üçüncü Selim Han Devri Kronolojisi	170
SULTAN DÖRDÜNCÜ MUSTAFA HAN	
Sultan Mustafa'nın Osmanlı Tahtına Cülûsu.....	177
Osmanlı-Rus Anlaşması ve Dış Meseleler.....	179
Karışıklıkların Devam Etmesi ve Sultan Mustafa'nın Tahttan İndirilmesi.....	183
Sultan Dördüncü Mustafa'nın Vefâtı ve Şahsiyeti	189
Âişe Sîneperver Vâlide Sultan (Kadın).....	190
Sultan Dördüncü Mustafa Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1807-1808)	190
Sultan Dördüncü Mustafa Han Devri Kronolojisi	191
SULTAN İKİNCİ MAHMÛD HAN	
Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Doğumu ve Yetiştirilmesi	195
Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Tahta Çıkması ve Bazı İç Hâdiseler	195
Devletin Umûmî Ahvâli ve Âyânlarla Sened-i İttifâk Anlaşması Yapılması ...	198
Sekbân-ı Cedîd'in Kurulması ve Nizâm-ı Cedîd'in Yeniden Faâliyete Geçmesi.....	202
Alemdâr Vak'ası.....	204
Osmanlı-İngiliz Sulh Görüşmeleri ve Kal'a-i Sultaniye Anlaşması	212
Vak'anüvis Mütercim Ahmed Âsım'ın Vefâtı	215
Osmanlı-Rus Harbinin Yeniden Başlaması	218

Tatarıçe Zaferi (24 Ekim 1809)	221
Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Cihâd-ı Ekber İlânı	222
Bükreş Sulh Muâhedesi	223
Sırp İsyânları ve Sırbistan'ın Muhtâriyeti	223
Mekke ve Hicâz'ın Vehhâbilerden Temizlenmesi	225
Tepedelenli Ali Paşa Meselesi	227
İran'ın Osmanlı Topraklarına Saldırması	230
Etnik-i Eteryâ (Etarîa) ve Mora'da Yunan İsyânı'nın Başlaması	232
Yeniçeri Ocağı'nın Kaldırılması (Vak'a-i Hayriyye)	238
Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye	243
Hocapaşa Yangını	248
Ruslarla Akkerman Muâhedesi'nin Yapılması	248
Tıbbiyenin Açılması	250
Osmanlı'da İlk Buharlı Gemi	251
Navarin Hâdisesi ve Osmanlı Donanmasının Yakılması	251
Osmanlı-Rus Savaşı ve Yunan Devletinin Kurulması	253
Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Kıyafet Nizamı	254
Osmanlı Devleti'nin Amerika Birleşik Devletleri'ni Tanıması ve İlk Münâsebetler	256
Cezâyir'in Fransızlar Tarafından İşgâli	258
Takvim-i Vekâyî'in Neşredilmesi	259
Mısır Vâlisi Mehmed Ali Paşa'nın İsyânı	259
Mustafa Reşit Paşa ve Mısır Meselesi	265
Osmanlı Devleti'nin İktisâdî Felâketi: 1838 Türk-İngiliz Ticâret Anlaşması (Baltalimanı Anlaşması)	269
Mâlîye Nezâreti'nin Kurulması	277

Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Vefâtı, Şahsiyeti ve Devrinin Hususiyetleri	280
Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Haremeyn Hizmetleri	286
Sultan İkinci Mahmûd Han ve Hat Sanatı.....	289
Sultan İkinci Mahmûd Han Devrinde Osmanlı Donanması.....	290
Kalyonlar	290
Firkateynler	291
Korvetler.....	291
Tertîb-i Cedîd Piyâde ve Süvârî-i Arabacıyân Ocağı	295
Muhtarlık Teşkilâtının Kurulması	295
Türkiye'de İlk Deri Fabrikası	295
İdâdîlerin Kurulması.....	296
İlk Tahsilin Mecbûriyetine Dâir Ferman.....	296
Sultan İkinci Mahmûd Han Zamanında Sağlık Hizmetleri.....	301
Türkiye'de İlk Modern Eczacılık Eğitimi	301
İlk İpek Fabrikasının Kurulması	301
Kömür Madeninin Bulunması	301
Sultan İkinci Mahmûd Han'ın Annesi Nakşidil Vâlide Sultan	302
Sultan İkinci Mahmûd Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1808-1839)	305
Sultan İkinci Mahmûd Han Devri Kronolojisi	306
SULTAN ABDÜLMECİD HAN	
Sultan Abdülmecîd Han'ın Osmanlı Tahtına Cülûsu.....	313
Mısır Meselesi, Londra Mukavelesi (Konferansı) ve Boğazlar Meselesi	315
Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat	320

Tanzimat Fermanı ve İlanından Sonra Devletin Umûmî Durumu.....	324
Tanzimat'ın Asıl Maksadı	343
Mustafa Reşit Paşa'nın Suistimalleri	345
İngilizler ve Mustafa Reşit Paşa	346
Avrupa Devletleri ve Cebel-i Lübnan Meselesi	355
Sultan Abdülmecîd Han'ın Memleket İçi Seyâhatleri.....	361
Bazı İç Meseleler	362
Dede Efendi'nin Vefâtı.....	362
Mehmed Ali Paşa'nın İstanbul'a Gelişi	365
Maarif-i Umûmiye Nezâreti'nin İhdâsı.....	365
Avrupa'da Meydana Gelen İhtilâller.....	365
Eflak-Boğdan Hâdiseleri	367
Macar Mültecileri Meselesi.....	368
Encümen-i Dâniş'in Kurulması	372
Mukaddes Makamlar Meselesi (Makâmât-ı Mübâreke)	375
Hekim Abdülhak Molla'nın Vefâtı.....	382
Kırım Savaşı (Osmanlı-Rus Savaşı) (4 Ekim 1853).....	384
Kırım Harbi'nin Sonu ve Paris Anlaşması	401
Kırım Harbi'nin Ağır Faturalarından Biri.....	403
İlk Borçlanmanın Tarihi	403
1856 İslahat Fermanı'nın İlânı ve Devletin Umûmî Durumu	406
Kuleli Vak'ası	418
Memleketin İç Meseleleri ve Ayaklanmalar.....	419
Artık Benden Hayır Yok	421
Sultan Abdülmecîd Han'ın Vefâtı, Şahsiyeti ve Devrinin Husûsiyetleri.....	424
Sultan Abdülmecîd Han'ın Haremeyn Hizmetleri.....	437
Sultan Abdülmecid Han Zamanında Sancaklarda Yapılan Değişiklikler ...	445

Sultan Abdülmecid Han Devrinde Osmanlı Bahriyesi	445
İlk Telgraf Hattının Kurulması	452
Sultan Abdülmecid Han ve Hat Sanatı	453
Osmanlı Arşivi: Hazîne-i Evrâk	456
Veterinerlik Mektebi	460
Mecidiye Parası	460
Mecidiye Nişanı	461
Krom Madeni	463
Arkeoloji Müzesi	463
Sultan Abdülmecid Han'ın Annesi Bezm-i Âlem Vâlide Sultan	463
Vakıf Gurebâ Hastanesi	465
Sultan Abdülmecid Han'a Muasır Yabancı Devlet Adamları (1839-1861) ..	469
Sultan Abdülmecid Han Devri Kronolojisi	470
Kaynaklar	477

Osmanlı Padişahları

Takdim

Osmanlı Devleti, şüphesiz ki, târihte yer alan en büyük devletlerden biridir. Osmanlıların kurduğu medeniyet İslâm inanç ve itikadına dayanıyordu. Denilebilir ki, İslâm Medeniyeti'nin dünya hâkimiyetini Osmanlılar temsil etmişlerdir.

Osmanlı'yı tanımak ve anlamak, siyâsî ve askerî târihinin yanında, içtimâî, iktisadî, hukûkî, idârî teşkilât ve medeniyet târihini; maârif, din, tasavvuf ve fikir hayatının husûsiyetlerini de bilmekle mümkün olur.

Halbuki, Osmanlı hakkında bilinenler, bilinmesi gerekenler yanında çok azdır. Çünkü arşiv vesikalarının henüz çok az kısmı tasnif edilebilmiş, kütüphanelerde bulunan çok sayıda eser de henüz bütün teferruatıyla istifâdeye arz edilememiştir.

Şurası da sevindiricidir ki, bugün Osmanlı târihinin çeşitli devirlerine âit araştırmalar artarak devam etmekte, her gün yeni vesikalar bulunmakta ve birçok mesele açığa çıkarılmaktadır.

Bu eser hazırlanırken yeni vesika ve araştırmalardan da mümkün olduğu kadar istifâde edilmiştir. Görmek imkânını bulamadığımız kaynaklar ve yeni araştırmalar da mutlaka vardır. Fakat bu hal, hiçbir istisnası olmamak şartıyla her müellif ve her telif eser için bahis mevzuudur. Burada en mühim Osmanlı târihi kaynaklarının yazma ve basmalarından, mümkün olabileceği kadar arşiv vesikalarından ve telif eserlerden istifâde edilmiştir.

“Osman Gâzi'den Sultan Vahîdüddîn Han'a Osmanlı Târîhi” ismini verdiği-miz bu eser, siyâsî ve askerî hâdiseleri kronolojik olarak anlatmakla beraber, kısa da olsa ictimâî hayat, ilmiye ve teşkilât mevzularını da ihtivâ etmektedir. Esere, Anadolu Selçuklu Devleti târihinin kısa bir hülâsası ile giriş yapıldı. Moğol istilâsı ile başlayan beylikler devri ve Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunu hazırlayan sebepler kaydedildi. Ertuğrul Gâzi'den itibaren sıra ile her pâdişâh devrinin vukûatı yer aldı.

Padişahların hayatları, yetişmeleri, şahsiyetleri, devirlerinin vukûatı, meşhûr kişilerin hayatları ve vefâtları, pâdişâhların ve vâlide sultanların hayır eserleri, hizmetleri, yabancı devletlerle münâsebetleri, devirlerindeki yabancı devlet adamları ve en sonunda da kısa kronolojileri yazıldı. Hâdiseler anlatılırken mevzularla alâkalı çeşitli menkıbelere de yer verildi.

Yapılan iktibaslar dipnotlarla gösterildi. Metinler harita ve resimlerle desteklendi. Osmanlı Devleti resmî kıyâfetleri hakkında okuyucularımızın bilgisi olması maksadıyla metinlerin arasına Osmanlı kıyâfet resimleri konuldu.

Bu vesîle ile muhteşem târihimizin altı buçuk asrını ihtivâ eden “Osman Gâzi”den Sultan Vahîdüddîn Han’a Osmanlı Târihi”nin okuyucularımıza faydalı olması en hâlisâne temennimizdir.

ÇAMLIÇA

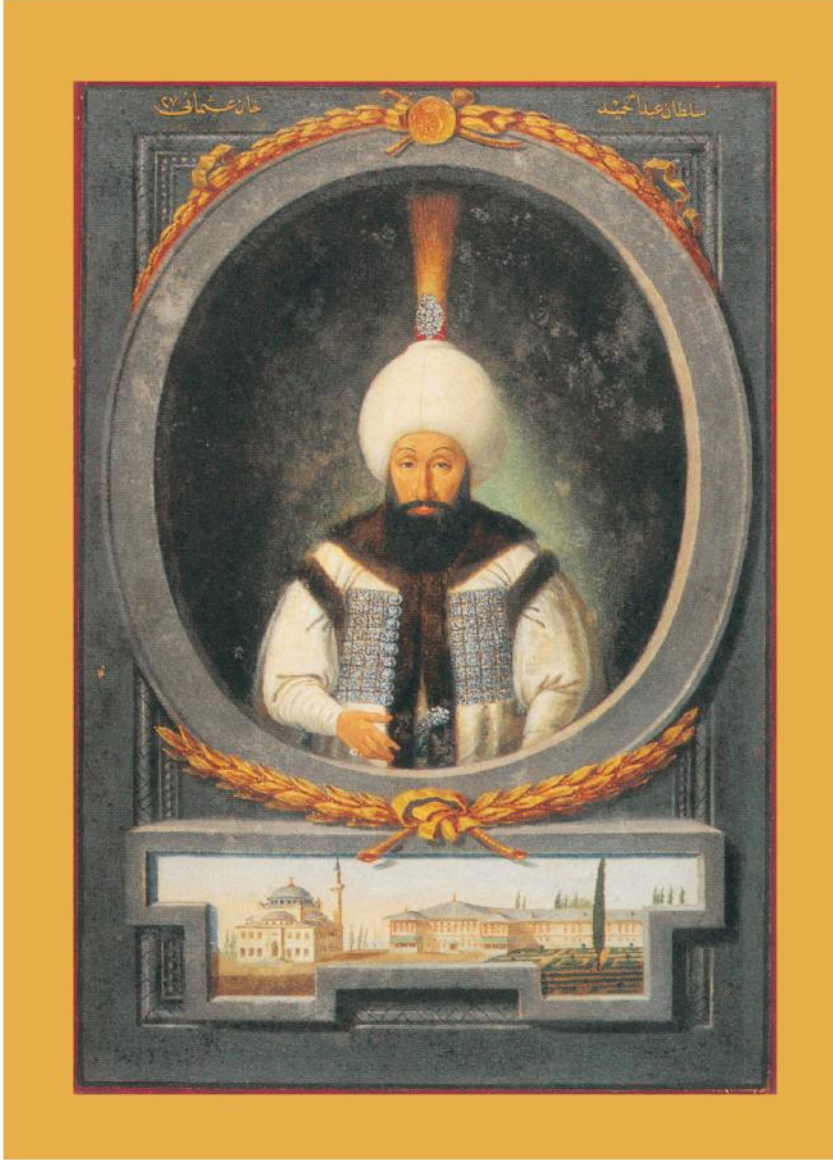
İstanbul 2016

Osman Gâzi'den Sultan Vahîdüddîn Han'a

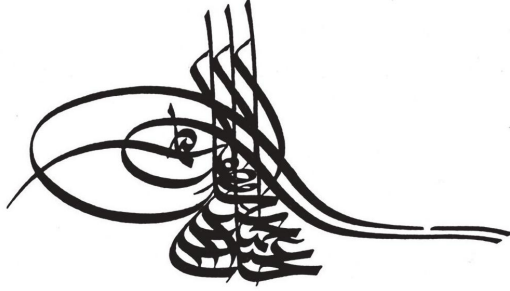
Osmanlı Tarihi

5

**SULTAN
BİRİNCİ ABDÜLHAMİD HAN
(1774-1789)**

**SULTAN
BİRİNCİ ABDÜLHAMÎD HAN
(1774-1789)**

*“Abdülhamîd Han bin Ahmed el-muzaffer dâimâ”
Sultan Birinci Abdülhamîd Han'ın Tuğrası*

Doğum târihi: 1725 (H. 1137)

Babası: Sultan Üçüncü Ahmed Han

Annesi: Râbia Şermî Sultan

Saltanat müddeti: 1774-1789 (H. 1187-1203)

Vefât târihi: 1789 (1203)

Kabri: İstanbul Eminönü-Bahçekapı'da Sultan Birinci Abdülhamîd Türbesi'ndedir.

Çocukları: Mustafa, Mahmûd, Abdullah, Mehmed, Ahmed, Abdülaziz, Abdurrahman, Melek Hanım, Esmâ Sultan, Hatice Sultan, Âlemşah Sultan, Sâliha Sultan, Zekiye Sultan, Hibetullah Sultan, Râbia Sultan.